

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. IV. Solvuntur Objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](#)

non sciret audiens, has voces expresse ad se à DEO dirigi: sed hoc, eti Lugo^d de fide disp. 4. sec. 3. non videatur rejicere, aut certe juxta principia ibi dicta non rejicere posse, videtur non posse admitti: ergo, ma. prob. ex eo, quod inter posse hoc, & posse illud, non possit ostendi ulla disparitas. mi. videatur in primis sensui communi conformis; cum tales voces falsum significantes, nullus unquam audeat DEO tribuere, sed omnes tribuant eas diabolo, vel simili cause: ergo

57. Collige 4. DEUM loquentem non posse uti restrictione pure mentali. *Restrictiones pure mentales* sunt, quando verbis, exterius dictis, aliquid à loquente additur, in mente subintellecū, quod nullo signo externo, vel significacione externa verborum, per consuetudinem, vel aliam causam, acceptata, potest colligi. e. g. Petrus rogatus, an occiderit Paulum, quem domi gladio heri occidit, respondet: *Non occidi*: subintelligendo *sclopeto*, vel *in templo*, vel *hodie*. Hæ restrictiones sunt reverā mendacia, quæ DEO repugnant; nam, ut ait Cardenas *in proposito, ab Innoc. XI. damnat. dissert. 19. n.* 37. loqua humana (& par est ratio de Divina) neque totaliter, neque partialiter constituitur ex conceptibus mentalibus, sed ex vocibus, & saepe ex circumstantiis externis, ratione quarum sèpè variatur significatio vocum: ergo, ut propositio sit vera, non debet attendi conceptus mentalis interius in mente additus, sed sola verba, & signa, vel circumstantia externæ: ergo, si quis occidit Paulum, & exterius simpliciter dicit: *Non occidi*: licet mente subintelligat *venero*, vel *hodie* &c. est mendax; nam, si conceptus mentis non attendatur, propositio clare est mendax, ut patet: ergo. Hinc Innocentius XI. damnavit has propositiones. 26. *Si quis, vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocunque alio fine, juraret, se non fecisse aliquid, quod reverā fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverā non mentitur, nec est periurus.* & 27. *Causa justa utendi his amphiboliis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censetur tunc expediens, & studiosa;* & his similis est propositio 28. similiter etiam damnata.

58. Collige 5. DEUM posse loqui per æquationem, vel amphibologiam, quæ ex aliquo signo externo, vel circumstantiis extrinsecis, aut modo loquendi, licet non ita obvio, potest intelligi; similes enim locutiones, si fiant, quando adeat justa causa celandi veritatem, excusantur adhuc, etiam post decretum Innocentii XI. ab omnibus ferme auctoribus à mendacio. Et certe, quando verba sunt æquivoca, potest loquens, ex justa causa ea accipere in uno, & permittere, ut audiens ea intelligat in altero sensu, intendendo celare veritatem, & tantum per-

mittendo alterius deceptionem. Similiter cum signa externa, pronuntiatio, aut modus loquendi, aliaeque circumstantiæ exterius sensibiles, sint constitutiva locutionis externæ (aliæ enim nunquam mendacio excusari poteat dicta ironica, vel hyperbolica) qui ea non attendit, sibi imputet, quod non ritè rem intelligat. Confirm. Multa sunt dicta in Sacris Scripturis, quæ, ut patet ex objectionibus, à mendacio excusari non possunt, nisi recurrendo ad hanc nostram doctrinam: atqui dici minimè potest, ibi dicta esse mendacia; cum aliqua sint ipsius Christi Domini, vel Sanctorum Angelorum: ergo. Quodsi jam in locutionibus æquivocis, vel amphibologis, mendacia non reperiantur, neque deceptio positivè intenta, non est, cur DEUS ita loqui non posset: & certe videtur in Scripturis aliquando ita locutus.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

59. **O**b. 1. contra 2. conclusionem (nam quæ contra primam objici fors possent, tangunt tractatum de DEO, ubi de infinita ejus perfectione, vel tractatum de actibus humanis, ubi de libertate creata.) Mendacium non est intrinsecè malum: ergo in quibusdam circumstantijs potest DEUS de potentia absoluta mentiri: ant. prob. quidquid est malum, est tale; quia est contra legem DEI; hæc enim, ut etiam diximus *tratt. de actibus humanis, n. 176.* est prima universalis regula moralitatis: sed mendacium, quod faceret DEUS, non esset contra legem DEI; ergo: prob. mi. lex DEI non datur sine voluntate DEI obligante: atqui non daretur tunc voluntas DEI obligans ad non mentiendum, sed potius daretur in DEO voluntas mentiendi: ergo.

Resp. neg. ant. Certè S. Augustinus. *I de mendacio, præsertim c. 6.* sentit, mendacium esse intrinsecè malum; ait enim, mendacium esse aliquid pejus iniquitate, quam DEUS oderit; cum mendacium perdat, iuxta illud *psal. 5. v. 7. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem; perdes omnes, qui loquantur mendacium:* & comparat mendacium cum furto, & adulterio, docetque, quod, siue ista non licent, sic nec licitum sit illud. ad prob. conc. ma. neg. mi. ad hujus prob. iterum neg. mi. nam DEUS necessario sibi ipsi imponit legem non faciendi intrinsecè mala: saltem necessitate metaphysica vult non mentiri, qua voluntas, si non est propriè lex, est æquivalenter talis, & æquè ab solutè impossibile DEO reddit mendacium. Hinc si DEUS, ut ponunt adversarii, vellet mentiri, veller, & nollet idem: vellet mentiri, ut ponitur: nollet; quia necessario non vult intrinsecè mala, & necessario etiam odit omne destructivum suæ supremæ auctoritatis, & infallibilitatis: quale esset mendacium.

60. Ob.

60. Ob. 2. DEUS potuit reddere licitum homicidium, imo illud præcipere, dum Abraham præcepit immolare Isaacum: ergo etiam poterit reddere licitum mendacium. Confirm. DEUS etiam potuit reddere licitum furtum Israëlitis, qui *Exod. 12*. Ægyptiorum furati sunt vasa aurea, & argentea: item *Osea 1*. huic Propheta redidit licitam fornicationem: ergo etiam poterit reddere licitum mendacium; neque enim est ratio, cur potuerit dispensare in aliis præceptis, & non in isto. Resp. neg. conf. Homicidium, si tantum accipiatur pro cæde hominis innocentis, non est strictè loquendo intrinsecè malum (quia DEUS, supremus vitæ, & mortis dominus, potest id pro libitu velle, & imperare, etiam quando manet cædes innocentis) modò fiat cum legitima potestate, sine qua etiam eodem modo mala est cædes innocentis, quæ tamè non dicitur intrinsecè mala. At, quod strictè est intrinsecè malum, DEUS nunquam potest velle, quandiu manet tale, ut patebit ex mox dicendis.

61. Ad confirm. neg. ant. DEUS, nec furtum, nec fornicationem licitam fecit: sed fecit, ut ea actiones, nec essent furtum, nec fornicatio; DEUS enim, utpote absolutissimus Dominus vitæ, corporum, & rerum omnium, potest transferre jus ab uno domino creato in alium: & sic jus Ægyptiorum in vasa aurea transtulit in Hebraos: *Osea* autem dedit potestatem, imo imperium impoñit, ducendi illam mulierem uxorem: & sic nec datum tunc fuit furtum, nec fornicatio. Quamvis autem illi filii *Osea* vocentur filii fornicationum, per hoc tantum significatur, eorum matrem prius fuisse meretricem.

Idem dicendum de polygamia antiquorum Patriarcharum, quibus dedit DEUS potestatem ducendi plures uxores, vel, ut multiplicaretur populus, aut semen Abrahæ: vel ut indicarentur certa mysteria in Ecclesia DEI futura, e. g. populi gentium, & synagogæ conjunctio, ac fœcunditas. An autem hæc fuerit dispensatio propriè dicta, an tantum impropriè dicta, seu, an tantum fuerit mutatio conditionis, e. g. quod DEUS jus, quod haberet per se una uxor totaliter in corpus mariti, diviserit in plures uxores, videri potest apud Platelium. *de matrim. capite. 7. §. 4. n. 1068*. Mihi probabilius videtur, non fuisse veram dispensationem, sed tantum mutationem conditionis, qua posita extractæ sunt illæ actiones ex ratione furti, fornicationis &c.

62. Quidquid tamen sit, parum refert ad rem nostram; DEUS nec directè, nec indirectè, nec propriè, nec impropriè, dispensare potest in præcepto non mentiendi; quia mendacium est semper contrarium fini verborum, & honestati debitæ naturæ rationali, ut agnoscent etiam gentiles: nec est excogitabilis casus, in quo possit hæc contrarietas a mendacio separari. Sed neque licet assignare pro libitu circumstantias, quibus mutatis possit DEUS indirectè in præcepto naturali dispensare; si enim ista non aliunde sunt nota, debent innoscere, aut ex

Divina revelatione, aut ex legitima autoritate, non ex privato tantum sensu: atque ex autoritate Ecclesiæ constat oppositum, scilicet non posse dari circumstantias, in quibus mendacium sit licitum: ergo.

Videri meretur hac de re Lugo de fide, disp. 4. sect. 4. n. 58. & seq. ubi insuper recte probat, et si daretur, (quod tamen est falsum) et si daretur, inquam, quod posset DEUS in aliquo extraordinario casu dispensare cum homine, ut in extrema necessitate mentiretur, non tamen propterea posse ipsumm DEUM mentiri; quia ipse facile potest alii mediis malo cuique occurtere: neque potest DEUS omnia, quæ homo per ejus licentiam, vel alias potest; nam potest homo se humiliare, non autem DEUS. Sed neque verum est, quod DEUS omnia possit se solo, quæ potest cum creatura; neque enim se solo potest producere peccatum, nec se solo potest producere odium DEI. Ratio autem discriminis est; quia aliqui effectus malitribuerent DEO ut causa, si se solo eos produceret: non vero tribuuntur eidem, si eos producat cum creatura, & ut ab hac determinatus, adeoque ut causa per accidentem: imo DEUS neque potest se solo producere actiones vitales creatas, quæ probabilius essentialiter connectuntur cum principio creato.

63. Ob. 3. Decipere alterum non est intrinsecè malum: ergo nec mentiri. ant. prob. 2. *Cor. 12. v. 16*. gloriatur S. Paulus, & ait: *Cum essem astutus, dolo vos cepi*, 2. sapè dicuntur aliqui inducti ad bonum dolō pio, & fraude innocentis: imo etiam iura distinguunt dolum bonum, & malum. Resp. dit. ant. decipere alterum tantum indirectè, materialiter, & occasionaliter, non est intrinsecè malum. conc. ant. decipere directè, & formaliter. neg. ant. & conf. Occasionaliter decipere est ponere signum verum, vel ambiguum, cuius occasione alter ex inadvertentia, ignorantia, vel alia causa, in errore inducitur, quod ex justa causa licet: & sic fit e. g. per æquivocationem, vel amphibologiam, ex iusta causa adhibitam, non intendendo deceptionem, sed tantum veritatis occultationem, quando ad hanc loquens jus habet: formaliter autem decipere est ponere signum determinatum ad fallum, sive dein signum sit vocale, sive reale (quo casu foret mendacium reale pariter illicitum) ad alterum fallendum. ad prob. illud Apostoli dictum potius est vox sibi objiciens, quam afferentis, ut patet legenti; cum Apostolus videatur ibi velle, id, tanquam objectionem sibi factam, solvere. Si tamen id S. Paulus concedat, sermo ipsi est de dolo pio, seu tantum occasionali, ac licto, ut habet S. Thomas. 2. 2. q. 55. a. 4. ad 1. Eadem responsio sequentibus congruit.

64. Ob. 4. DEUS sapè in Scripturis Sa- cris decepit homines in pœnam peccati: ergo. ant. prob. ad *Rom. 1. v. 28*. dicitur: *Tradidit illos DEUS in reprobum sensum*, & 3. *Reg. 22. v. 20*. ait DEUS: *Quis decipiet Achab regem I'raël?* & tunc spiritus qui-

dam dixit v. 22. *Ego spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus: & dixit Dominus: Decipies, & prevalebis: Egredere, & fac ita: ergo DEUS Achabum decepit: & par est ratio de aliis.* Resp. neg. ant. ad prob. neg. conf. Verba illa, & similia, juxta unanimem Theologorum consensum, expli cantur tantum de permissione, sive, quod DEUS tantum permisit homines abire in reprobum sensum, & spiritum illum Achabo imponere. Sic quoque induratio Pharaonis, & alia, hinc inde in Scripturis similia, exponuntur tantum de permissione, vel subtractione gratiae majoris; nec enim DEUS potest esse auctor mali moralis. Similiter de permissione, vel subtractione gratiae explicandum est illud *Isaia. 6. v. 10. Excaecatur populi hujus, & aures ejus aggravata, & oculi ejus claudae, ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiatur, & corde suo intelligat.*

65. Quodsi DEUS in Scripturis aliquando aliquid dixit futurum, quod postea factum non est, e. g. *Adhuc quadraginta dies, & Nivis subvertetur. Jona. 3. v. 4.* propositiones ille fuere conditionales, & conditio non fuit impleta; intelligebatur enim: *nisi paenitentiam egerint.* Et quamvis locutio DEI non tollat ipsi libertatem, tamen non potest de in aliter facere consequenter, licet possit antecedenter. Neque hinc sequitur, DEUM non esse omnipotentem, si non possit alter facere, vel non mentiri; quia, cum mentiri imperfectum sit, in DEO Chimera est, quam omnipotens facere non potest: & hinc S. Augustinus. l. 1. de *symbolo. c. 1.* ait de DEO: *Si mori posset, non esset omnipotens: si mentiri, si falli, si fallere, si iniuste agere, non esset omnipotens; quia si hoc in eo esset, non fuisset dignus, qui esset omnipotens.* Videatur Lugo de *fide dis. 4. sect. 2.*

66. Ob. 5. contra 3. illationem. Error physicus intellectus est tantum malum physicum, & non morale; nam innocentia falli hominem, non est malum morale: sed DEUS potest causare se solo omne malum physicum: ergo etiam potest causare errorem. Confirm. 1. Error intellectus se habet aliquo modo ut monstrum naturae: sed hoc DEUS potest producere se solo: ergo. Confirm. 2. DEUS potest esse causa falsi judicij: ergo. prob. ant. Si DEUS determinet Petrum ad aliquid affirmandum, e. g. hanc propositionem: *Paulus currit:* & haec propositio daret per duo instantia, atque in secundo Paulus non currat, & sic transeat haec propositio de vera in falsam, eam tamen in secundo instanti DEUS conservet: in hoc casu, qui est possibilis, DEUS erit causa falsi judicij, seu erroris: ergo.

67. Resp. dist. ma. Error physicus intellectus est tantum malum physicum respectu recipientis. om. ma. respectu scienter eum causantis. neg. ma. & dist. mi. DEUS potest cauflare omne malum physicum, si sit tantum malum physicum, tam respectu causantis, quam recipientis. conc. mi. si sit malum physicum tantum respectu recipientis, non autem respectu causantis. neg. mi. & conf.

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

Certè, licet errare tantum sit physicè imperf ectum, seu malum, in eo, qui recipit in culpa biliter errorem, non est tantum physicè, sed moraliter imperfectum causare scienter errorem. Patet in eo, qui alteri aliquid fali dicit, quod alter inculpabiliter credit.

Sic etiam est tantum malum physicum doloribus affici, etiam aeternis: non potest tamen (ut longè communior docet) DEUS innocentem doloribus inferni affligere, etiam preservando eum supernaturaliter à peccatis, in eo statu alias committendis. Unde non est absolutè verum, quod DEUS possit causare omne prorsus malum physicum: sed tantum verum est, quod possit causare omne illud malum physicum, ex cuius causatione nihil indecens redundet in ipsum: sicut autem ex afflictione innocentis redundaret in DEUM nimia aliqua severitas, ita ex causatione erroris redundaret defectus veracitatis. Sed nec dici potest, DEUM tantum deceptum physicè; nam, cum incapax sit ignorantia, semper deciperet scienter, quod est decipere moraliter,

68. Ad 1. confirm. neg. ma. Ex productione monstri non redundat aliquid indecens in DEUM: redundat autem ex productione erroris scienter facta. Ad 2. confirm. neg. ant. ad probationem. in primis quæro, an possit propositio vera transire in falsam, vel non: si secundum, casus implieat, & negatur suppositum: si primum, DEUS non poterit, ut causa per se, & particularis, ex intentione sua, judgmentum illud pro sequenti instanti conservare, sed tantum ad exigentiam creaturæ, & ut causa per accidens. Sed neque DEUS potest esse causa per se principiorum necessariò determinantium ad errorem; sic enim esset causa mediata per se erroris. Verbo: DEUS non potest intendere, & per media necessaria, contra, vel præter exigentiam omnis creaturæ, causare errorem.

69. Ob. 6. DEUS potest conservare accidentia Eucharistica sine subjecto: sed sic decipiuntur homines: ergo. Confirm. DEUS potest etiam conservare visionem sine objecto: sed tunc causat errorem in existimante, objectum esse praesens, cum absit: ergo. Resp. dist. mi. decipiuntur homines per accidens, ratione ignorantia, vel infidelitatis, conc. mi. ex intentione, & determinatione DEI, neg. mi. & conf. DEUS miraculum Eucharisticum sufficieret manifestavit per fidem: si haereticci id credere nolunt, sibi impudent, non DEO. Quodsi alius etiam decipiatur, id fit, non per se ex intentione DEI, sed ratione ignorantia, quam DEUS justè permittit: que ignorantia, saltem se sola, etiam minimè determinat ad falsum iudicium, sed tantum ad negationem scientiæ.

Sic etiam ob distantiam solis, plurimi habent falsum iudicium de ejus magnitudine, & philosophi de plurimis effectibus, ac eorum causis, habent falsas idæas, vel sententias, quin DEUS sit positiva causa erroris. Ad confirm. vel visio omnino necessariò exigit præsentiam objecti: & DEUS non potest talen

talem visionem infundere, quin saltem miraculum manifestet, ut dictum de accidentibus Eucharisticis: vel visio non omnino necessariò exigit præsentiam objecti: & DEUS non causat, sed tantum permittit eo facto errorem: & sub hac distinctione in forma conc. vel neg. ma. aut mi. & conf.

70. Ob. 7. DEUS potest privare hominem usu rationis: ergo potest etiam eum leviter decipere. Confir. DEUS potest conservare habitum erroneum: ergo etiam infundere. Resp. conc. ant. neg. conf. Ex priori nihil redundant indecentiae in DEUM: at verò ex posteriori: quamvis autem homini minus noxious sit error levis, quam privatio totius rationis, non ideo unum magis decet DEUM quam alterum; neque in his est attendenda hominis utilitas, sed DEI perfeccio. Ad confirm. dist. ant. DEUS potest conservare habitum erroneum, ut causa universalis, & juxta exigentiam creaturarum, specierum, vel alterius rei. conc. ant. ut causa particularis per se talis, contra, vel præter exigentiam creaturarum. neg. ant. & conf. Pariter DEUS ut causa universalis potest etiam causare errorem ad exigentiam creaturarum, quando ab his ad illum producendum determinatur.

71. Ob. 8. Christus *Luca. 24.* apparuit discipulis in Emmae euntibus specie peregrini, & *Joan. 20.* Magdalena specie hortulani, qualis non erat: ergo eos in errorem induxit: ergo Christus, seu DEUS potest per se causare errorem. Resp. conc. ant. neg. conf. Christus discipulos non induxit in errorem: sed hunc tantum permisit. Habuit Christus jus ad se occultandum; unde, sicut potest aliquis ad se occultandum alias vestes induere, ne agnoscatur, ita & Christus potuit inducere aliud exterius schema, ex quo discipuli per accidentis respectu intentionis Christi Domini fuere decepti. Ille tantum voluit, pro aliquo tempore ex rationabilissimo fine non agnoscere: illi judicarunt, eum esse alium: quod Christus non intendit, sed permisit. Addit, quod alii dicunt, illum apparentiam exteriorem fuisse allegoricam, & in sensu allegorico Christum fuisse peregrinum, ac hortulanum: nec sensum allegoricum esse mendacem, aut decipientem.

72. Ob. 9. Potest DEUS præcipere homini, ut eliciat errorem: ergo etiam potest eidem errorem infundere. ant. prob. si rusticus e.g. parochus aliquid falsum proponit, tanquam articulum fidei, & rusticus, qui non habet ullam rationem dubitandi, putat, se debere huic falsitati assentiri: in hoc casu conscientiae erroneæ, præcipit DEUS, ut eliciatur assensus circa rem falsum, seu præcipit errorem: ergo. Hoc argumentum est Arriagæ, & Lugonis nobis contrariorum: sed in primis retorquetur argumentum. Ponamus rusticum invincibiliter credere, se debere mentiri ad salvandam vitam proximi: in hoc casu juxta adversarios etiam præcipit DEUS illi mendacium, & quidem formale: nunquid etiam poterit DEUS cum determinare ad

mendacium formale, vel poterit DEUS illud ipsi infundere?

Resp. 2. directè. dist. ant. potest DEUS homini præcipere directè, & per se, ut elicit errorem. neg. ant. indirectè, & per accidentis. om. ant. & neg. conf. ad prob. dist. iterum ant. DEUS præcipit per accidentis, ut eliciat talis assensum. conc. ant. præcipit id per se. neg. ant. & sub eadem dist. conc. vel neg. conf. Et quidem, si in eo casu DEUS assensum præcipit, non præcipit assensum, seu actum fidei supernaturalis; hic enim est impossibilis circa falsitatem: sed tantum præcipit actum fidei naturalis, vel assensum naturalis.

73. Duplex est circa hoc Theologorum opinio. Quidam cum Esperza, Rhodes, Lugo, & aliis, dicunt, in eo casu erroneous conscientiae, DEUM per accidentis præcipere, ut faciamus, quod dicit conscientia erronea; quatenus nempne nobis dedit lumen rationis, similque voluit, ut nihil faciamus, quod conscientia dicit, non esse faciendum: & licet ista aliquando per accidentis errerit, directando, ut faciamus aliquid materialiter malum, tamen DEUS voluit, ut illud faciamus. Et in hoc casu, ait Rhodes, rem illam non esse prohibitam, (intellige formaliter) quoad illum, qui erroneous conscientia laboret; nam ait hic auctor, mendacium e.g. non esse prohibitum, nisi ut agnatum, vel (ut excludatur ignorantia vincibilis) ut potens agnoscit contrarium rationi. Et ratio horum auctorum anterior est; quia objectum non specificat actum, prout est in se, sed prout est in intellectu, ut docet S. Thomas. 1. 2. q. 19. a. 5. in corp. ubi sic habet: Voluntas discordans à ratione, vel conscientia errante, est mala aliquo modo propter objectum, à quo bonitas, vel malitia voluntatis dependet: non autem propter objectum secundum suū naturam, sed secundum quod per accidentis à ratione apprehenditur ut bonum, vel malum, ad faciendum, vel avertendum: & quia objectum voluntatis est id, quod proponitur à ratione, ut dictum est. ergo sicut, si objectum materialiter bonum repræsentatur per intellectum ut malum, actus illud amplectens est malus, & prohibitus à DEO; ita si objectum materialiter malum repræsentatur ut bonum, actus illud amplectens erit bonus, & à DEO saltem per accidentis præceptus.

74. Alii autem auctores cum Ruiz docent, quod DEUS in casu conscientiae erroneous actum non præcipiat, sed quod tantum homo invincibiliter judicet, eum à DEO esse præceptum; unde excusat quidem talis homo à malitia actus, sed non propterea facit actum bonum. Verum hi auctores vindicant tamen debere dicere, quod DEUS mediate præcipiat eum actum; nam certe talis, omitting actum materialiter malum, contra conscientiam erroneous eum præcipientem, peccat: & eodem modo etiam peccat, ponendo actum materialiter bonum, contra conscientiam erroneous eum prohibitem: ergo, ut diximus tr. de act. human. n. 219.

n. 219. agit contra aliquod præceptum DEI. Non est autem ulla ratione absurdum, quod DEUS per accidens imperet talem actum; quia propterea non est causa per se illius actus; sed tantum causa per accidens; nam in tali casu tantum est causa per se precipiens, ut nihil fiat contra id, quod existimat a DEO prohibitum: hoc autem præcipere, vel causare, est honestum; nam facere contrarium, seu facere id, quod existimatur a DEO prohibitum, est virtualiter negligere, & postponere, seu contemnere voluntatem DEI præcipientem, quod utique est inhonestum.

75. Pariter divisi sunt autores, an, qui aliquid materialiter malum facit, putans ad id se obligatum, non tantum excusetur a peccato, sed etiam eliciat actum bonum, & meritorium coram DEO, e. g. rusticus ex conscientia erronea credens, se obligatum ad mentiendum pro salute proximi conservanda: & idem est, si quis ex conscientia erronea judicet, se obligari ad aliquid omittendum, ad quod neutrquam per se obligatur, e. g. si rusticus erroneo existimet, se debere die jejunii abstinere a sumenda medicina, ad vitam nunc conservandam summe necessaria, ad quam in hoc casu sumendam jure naturali obligatur.

S. Bonaventura, Ruiz, Thyrus, & alii negant, talem aliquid mereri, ex eo capite, quod bonum debeat esse ex integra causa, & malum sit ex quoconque defectu; unde, quando actus est materialiter malus, putant, non esse meritorium: & videtur huic opinioni etiam favere S. Thomas 1. 2. q. 19. n. 6. ad 1. Videntur tamen aliqui ex his auctoribus admittere, quod in tali casu pia affectio prævia, & imperans talem actum, possit esse meritoria. Alii vero putant, talem actum esse actum virtutis, adeoque meritorium. Ita Oviedo in 1. 2. tr. 5. contr. 2. p. 1. n. 5. Rhodes disp. 2. de actibus humanis. quest. 2. sect. 2. ad. 2. Esparza. 3. de act. hum. quest. 24. art. 3. Layman. l. 1. tr. 1. cap. 3. n. 2. ubi ait, talem actum esse bonum; quia tendit ad finem bonum, scilicet ad amorem, vel cultum DEI &c. quamvis deficiat in mediis, qui tamen defectus excusat ob ignorantiam.

76. Dicunt autem hi autores, non esse paritatem inter actus intellectus, & actus voluntatis; nam illorum objectum est veritas: & hinc, ut sint in sua ratione boni, debent eam attingere; unde nec actus fidei supernaturalis, immo nec aliis supernaturalis actus intellectus, potest esse falsus. At actuum voluntatis, seu moralium, etiam supernaturalium, objectum non est veritas, sed bonitas, & haec quidem non tantum, ut est materialis in se, sed etiam, ut est representata per actum intellectus: potestque dirigi actus moralis hoc iudicio prævio verissimo: *Quidquid conscientia invincibiliter dicit faciendum, bene fit: sed dicit, nunc hanc actionem, vel ejus omissionem, esse ponendam: ergo: ubi major, & minor est certa.*

Unde ait Rhodes, bonum debere esse

ex integra causa, vel verè tali, vel tali invincibiliter existimata. Stat pro hac sententia etiam Sanchez l. 1. in decal. c. 11. n. 17. citans Azor, Salas, Corduba, vultque, etiam S. Thomam non esse contrarium huic sententia; eo quod quidem doceat, actum contra conscientiam elicitem semper esse malum, non autem doceat, actum elicitem juxta illam conscientiam, semper esse bonum: sed tantum doceat, non semper esse bonum, quod ait S. Doctorem dicere propter conscientiam invincibiliter errantem, cui licet actus sit conformis, non tamen est bonus. Favet quoque Arriaga tr. de act. hum. disp. 22. sect. 4. ubi se refert ad sect. 5. in cuius subsect. 3. n. 38. ait, actum moralem dirigi simili syllogismo, seu discursu, qualemodum posuimus.

77. Et sane contingere potest, ut conscientia erronea dicet faciendum aliquid valde arduum, e. g. ut quis cum magno danno suo, vel magno saltem lucro cessante, debeat mentiri ad servandam vitam proximi: vel ut debeat odisse aliquid, ad quod amandum valde inclinaretur: vel debeat reddere debitum conjugale existimatæ uxori, à qua alias valde magnum horrorem, & aversiōnem naturalem habet: vel debeat die jejunii abstinere a medicina cum periculo vita: durum autem videtur, talem hominem nihil mereri, nisi forte per actum præsum imperantem.

Id facilius tamen capiam, quod per assensum hæresi factum, et si difficilem, non acquiratur meritum; cum enim assensus sit falsus, nec supernaturalis, nec meritorius esse potest; nam habitus fidei influere non potest in falsitatem. Facilius etiam capiam, neminem mereri per mendacium; cum actus externus non augeat per se meritum, (ut dixi tr. de act. hum. n. 164.) & intra mentem mendacium non detur. Quodsi Autores oppositi, admittentes piam affectionem præviam esse meritoriam, tantum velint, actus externos, materialiter malos, non esse meritorios, id facile concedam: at, si velint, tantum actum imperantem actus interni materialiter mali esse meritorium, nullum vero actum imperatum internum (nam & isti imperari possunt, ut est innegabile) tendentem ex optima intentione obediendi, vel placendi DEO, in aliquid materialiter malum, hæc sententia videtur satis difficilis.

Juxta hanc enim sententiam e. g. nil mereretur, qui sibi ex metu, ne peccatum contraheret, actum internum imperaret, e. g. intentionem, sua aestimatione optimam, abstinenti amore DEI à medicina summe necessaria, vel intentionem mentiendi amore proximi propter DEUM, cum magno suo gravamine. Certè volitio, imperans exterritus verba proferre, et si prius ab alio actu fuisset imperata, vix videtur suo fraudanda merito: nec alii actus voluntatis imperati, et si in objectum materialiter malum, invincibiliter tamen judicatum honestum, tendant. Sed, quidquid de tota hac questione sit,

sit, quam ad eruditionem tantum pluribus examinavimus, nihil inde infertur contra nostram doctrinam; nam non omnia, quæ DEUS potest per accidens præcipere, potest etiam intendere, ut patet ex retorsione n. 72. data: & possent dari similes plures. videatur etiam Gormaz. de virt. Theol. n. 760.

justa celandi veritatem, tunc neque licet forent istæ æquivocationes, aut amphibologæ.

Ut enim rectè Gormaz de virt. Theol. n. 880. sicut non licet intendere deceptiōnem proximi, ita neque licet facere sine causa justa id, ex quo moraliter sequitur deceptio ejusdem proximi. Et videtur jure gentium receptum, ut verba sumuntur iuxta generalem modum loquendi; si non adiut juſta causa celandi veritatem. Multò minus istud licet, quando legitima potestati interroganti in re gravi, parentum est sub culpa. Attamen, quando habeo legitimam causam veritatem occultandi, & verba, cum suis circumstantiis sumpta, duplē sensum faciunt, possum ego intendere unum, & permettere, ut audiens accipiat alterum.

80. Æquivocationes autem, vel amphibologiae licite sunt variae, supposita semper causâ justâ celandi veritatem. 1. si. verbum sit æquivocum: v. g. glossa ponit exemplum hoc: *Non es hic*: ut ego intelligam: *Non consideras huc*: et si alter intelligat: *Non es presentis hic*: 2. quando verba in communī usū hominum habent aliam, quam ab institutoribus acceptam significationem. e. g. communiter *nescio* significat carentiam notitiae etiam probabilis: ex prima autem institutione significat tantum carentiam notitiae certa, vel evidētis; unde, et si probabilit̄ aliud nōris, si non certò scias, absque mendacio dicis: *nescio*. Et hoc vel maxime debet dicere confessarius, interrogatus aliud ex confessione.

Item 3. sœpe respondetur ad mentem interrogantis, e. g. si quis petat pecunias mutuas, respondeat sine mendacio, te non habere, quando non habes, nisi tibi summe necessarias; nam interrogans, non querit de his, sed de aliis, quas possis dare mutuas. 4. Aliquando verba aliud significant ratione additi signi exterioris, quod adverti posse, licet audiens non advertat. 5. Aliquando verba sunt hyperbolica, aliquando metaphorica, modo metaphoræ non sunt nimis remotæ, ita ut non intelligi queant. 6. Aliquando verba non significant id, quod prima fronte significare videntur; quia alia est communis eorum interpretatio, ut illa: *seruus obstetricissimus, paratissimus &c.* 7. Aliquando responsio est indirecta, aliquid verum dicens, aliam partem tacens. 8. Aliquando responsio nihil affirmat, nihil negat, e. g. si querenti, an hoc, vel illud habeat, respondeat: *Gauderem, si haberem*. Et similiter aliquo modo explicare oportet dicta Scriptura.

81. Igitur ad 1. Christus *Ioan. 7.* verissimè dixit, se tunc non ascendere; nam non tunc, sed postea ascendit; licet Judæa verba alio sensu, in quo iuxta fatus communem hominum conceptionem significabant, eum nec postea ascensurum, acceperint. ita S. Augustinus *l. quæst. vet. & novi testam. q. 78.* Addit S. Pater ibi aliam quoque responsionem, *Bona est etiam tertia sci-*

ARTICULUS V.

Solvuntur reliqua Objectiones.

78. O B. de restrictionibus, & æquivocationibus ulterius. 10. contra. 4. illationem. Plura

DEUS dixit in Sacris Scripturis, vel certè auctor fuit, ut dicerentur ab aliis, quæ vera esse non possunt sine restrictione purè mentali: ergo, ant. prob. Primo. *Joan. 7. v. 8.* Christus dixit: *Non ascendō ad diem festum iustum; quia meum tempus nondum impletum est*: & tamen postea ascendit. Secundo. Idem Dominus discipulis dixit *Marti 13. v. 32.* *De die autem illo (judicii extremi) vel hora nemo scit, neque Angeli in cœlo, neque Filius, nisi Pater*: cùm tamen eum diem ipse sciverit etiam ut homo. Tertio. *Genes. 22.* Abraham dicit servis: *Ego, & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos*; cùm tamen iret, animo Isaacum in monte in holocaustum offerendi, adeoque eum ibi comburendi. Quartio. Joseph. *Gen. 42. v. 16.* jurat, & ait: *Per salutem Pharaonis: exploratores esis*: quos tamen sciebat esse fratres suos, & pro foliis alimentis adiisse Ægyptum. Quinto. *Tob. 5. v. 18.* Angelus Raphael ait: *Ego sum Azarias Anania magni filius*. Sexto. *Gen. 27. v. 19.* Jacob dicit ad Isaac. *Ego sum primogenitus tuus Esau*. Septimo. *Judith. 11. v. 12.* ait ipsa Holoferni de Judais: *Certum est, quod in perditionem dabuntur: & infra: v. 13. Misit me Dominus, hac ipsa nunciare tibi: & v. 15. Ego adducam te per medium Jerusalem, & habebis omnem populum Israël, sicut oves, quibus non es pastor*. Octavo. *Exodi 1. v. 19.* obstetrics Pharaoni querenti, cur non necassent parvulos Hebreorum, responderunt, se non vocari ad parentes Hebreas: & tamen ipsæ servabant pueros: & additur. *v. 20. Bene ergo fecit DEUS obstetricibus & adiscavit eis domus*. Plura hujusmodi exempla ex Sacris Scripturis adducit Melchior Canus de locis Theol. l. 2. c. 2. quibus doctissimè respondet cod. l. 2. c. 4.

79. Resp. neg. ant. Nunquam in Scripturis restrictio purè mentalis approbatur, sed tantum æquivocatio, vel amphibologia, quæ ex aliquo signo externo, vel circumstantiis extrinsecis, aut modo loquendi non ita obvio, possunt intelligi, quæque licita sunt, quando necessitas est, vel certè gravis causa veritatem occultandi, qualis sœpe occurrit, e. g. in confessario circa notitiam ex confessione habitam, in consiliariis obligatis ad secretum &c. si tamen nulla esset causa